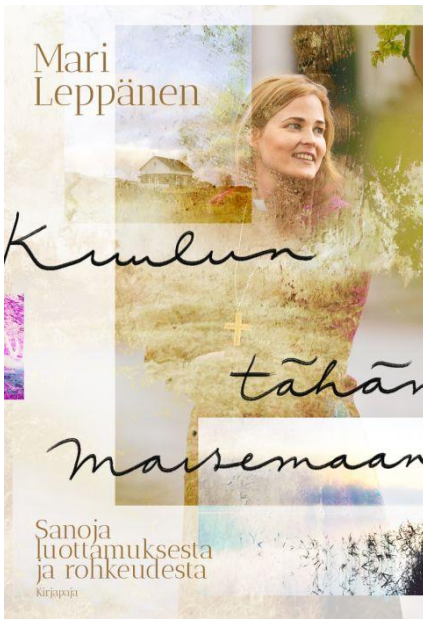

Tämän päivän ihminen kotimatkan maisemissa

Elise Pihlajaniemi
Turun yliopisto

Leppänen, Mari 2023. *Kuulun tähän maisemaan. Sanoja luottamuksesta ja rohkeudesta*. Kirjapaja, Helsinki, 192 s.

Jos haluat jotain sielua hellivää ja arjen kiemuroissa lohduttavaa luettavaa, piispa Mari Leppäsen esikoisteos *Kuulun tähän maisemaan. Sanoja luottamuksesta ja rohkeudesta* on erinomainen kirja juuri tällaiseen tarpeeseen. Hektisen elämän ja muuttuvien maisemien keskellä ihmistä maadoittava ja armon viestiä välittävä kirja on kuin lämmin maitokahvi talvipäivänä. Elämänpituisen kotimatkan maisemien äärellä Leppäsen teos on siis mitä levollisinta matkaseuraa.

Kuulun tähän maisemaan on maallikkolukijallekin helposti aukeava kirja ihmisyydestä, pyhästä, luonnosta, hitaudesta ja lempeydestä. Alun Lukijalle-osuuden sekä teoksen aloituksen (Avautuvat ovet -luku) jälkeen Leppäsen kirjassa on seitsemän eri osuutta: Luomakunnassa, Hiljaisuudessa, Ajatuksissa, Yhdessä, Kotikirkossa, Pyhiinvaelluksella ja Vuodenkierrossa. Jokaisessa luvussa on oma kantava ja tekstiä ohjaava teemansa, kietoutuneena Leppäsen omaan rauhalliseen, taiteelliseen ja ilahduttavan moderniin valokuvakuvitukseen.

Vaikka kirja on yhdellä sanalla kuvaten yksinkertaisesti kaunis, ei Leppäsen teksti ole silti pelkkää helppolukuista hyvän mielen hymistelyä. Leppänen kertoo lukijalle kirjoittavansa itselleen

tärkeistä teemoista, eivätkä nämä teemat ole pelkästään yksiselitteisen lempeitä. Jo kirjan nimessä esiintyvien luottamuksen ja rohkeuden teemojen lisäksi teoksessa käsitellään esimerkiksi kodittomuuden ja vierauden tunteita osana monen ihmisen elämää. Myös etsiminen ja kirkon kaikinpuolinen esteettömyys ovat Leppäsen valitsemien tärkeiden teemojen joukossa. Kirjassa saa tilaa myös Leppäsen murhe siitä, miten kirkon onnistuisi sanomallaan vastata nykyajan ihmisen tarpeisiin, ja miten Jumala voisi kuulua omaankin sekularisoituneeseen aikaamme. Tätä kirkon tasapainoilua muutoksen ja tradition välissä Leppänen pohtiikin ansiokkaasti.

Lukijalle on miellyttävää seurata, miten Leppänen kuljettaa tekstissään piispan elämän kahta puolta jatkuvasti mukanaan. Tekstin takana on toisinaan mökkimatkaa kulkeva tai ajan virtaamisen nopeutta ihmettelevä, samaistuttava ja jopa arkinen kirjoittaja, välillä taas sielunrauhaa ja Jumalan armon sanoja jakava teologi ja piispa. Nämä osiot vuorottelevat jokaisessa luvussa melko tasapainoisesti, rytmittäen kirjan lukemista mukavalla tavalla siten, että ensin uudessa luvussa ääneen pääsee Leppänen pohtijana ja yhteiskunnallisena kritisoijanakin, ja tämän jälkeen areena on nimenomaan piispa Leppäsen ja selkeämmän Jumala-puheen. Jaottelu toimii: sekulaarin aikamme keskellä on vain inhimillistä lukea siitä, että Jumalan armossa elämässä eteenpäin kulkeva piispakin saa pelätä tai kritisoida eri asioita. Toisaalta ajatuksia herättää ja kaivattua henkistä aspektia kirjaan tuo läpi tekstin mukana kulkeva ajatus siitä, miten Jumala ja pyhyys kietoutuvat ihan tavalliseen arkipäivään. Kirjassa on läsnä niin muutos ja kritiikki, kuin rauha ja tyyneys.

Kirjan teemoja yhdistää se, että ne ottavat huomioon monenlaiset ihmiselämään kuuluvat tunteet. Uskoisin, että teoksen henkinen sanoma on monelle lukijalle lohdullinen; länsimaisten kultusjuhlien keskellä elävälle ihmiselle on tervetullutta lukea näkemyksiä siitä, että ihminen on jotain muutakin kuin klininen veronmaksaja ja kuluttaja. Leppäsen teoksen hengellisyys on niin raikasta, rauhallista ja yksinkertaista, että sitä on hankala kovin vahvasti kavahtaa. Toisaalta varhaiskeskiajan piispa Henrikistä polveutuvalla piispojen polulla Leppäsen ei tarvitse hävetä myöskään kirjansa yhteiskunnallisempaa ja kriittisempää sisältöä: onhan vallitsevien olojen kyseenalaistaminen ja yhteiskunnallinen aktiivisuus kristinuskon historian ydinsisältöä.

Leppäsen teos on runsaan kuvituksen kanssa sinänsä nopea luettava. Nopeus ei kuitenkaan ole valttia tämän kirjan kohdalla: vaikka tekstiä itsessään on vain vähän, on teoksen sanoma sitä painavampi, mitä hitaammin siihen ehtii syventyä. Uskoisin, että monissa kohdin tekstiä on lukijan tarkoituskin jäädä pohdiskelemaan sen sanomaa; näin ainakin itse tein. Tekstin joukossa on nimittäin todellisia helmiä, joita ei saa sivuttaa nopeasti selaamalla ja ajatuksettomalla läpilukemisella. Itse esimerkiksi pysähdyin pitkäksi aikaa miettimään Leppäsen ajatusta siitä, miten ”hidastaminen silittää ihmisen sielua.” Tämä on paitsi kaunis, myös kantava ajatus, joka kannattaa arjen hyöriän keskellä muistaa.

Leppäsen ajatuksissa ja tekstissä erityisen oivaltavaa on elämän rinnastaminen pitkään kotimatkaan. Ihmisen elämään sisäänrakennettuun muutokseen ja elämänpituiseen kotimatkaan viittaavat esimerkiksi Leppäsen sanat siitä, miten ”jokainen meistä etsii turvapaikkaa maailmassa, jossa meillä on vain väliaikainen oleskelulupa”. Leppäsen teos onkin lohduttavalla tavalla kuin matkakirja: nyt matka vain tehdään elämän läpi, kohti lopullista kotia. Vaikka teosta lukisikin täysin maallisista lähtökohdista käsin, on kiitollisuus tästä elämän matkasta silti jotain, joka välittyi teologisten tekstien ja rukousten läpi jokaiselle.

Vaikka Leppäsen teksti liikkuukin paljon ihmisen arkielämän tasolla, olisin kaivannut kirjaan vieläkin enemmän Leppäsen ajatuksia ns. tavallisena ihmisenä, ei niinkään teologina. On hienoa, että piispakin haluaa ja uskaltaa ottaa kantaa ajankohtaisiin asioihin, ja olisin siksi odottanut saavani lukea vielä hieman kriittisempää tekstiä. Leppäsellä on esimerkiksi aiemmissa saarnoissaan ollut varsin ekoteologisia ajatuksia: nyt nämä ajatukset esiintyvät kyllä kirjan alkuosassa rukouksien muodossa, mutta jäävät muuten toisten teemojen rinnalle ja jopa niiden varjoon. Ehkä ekoteologisempi näkökulma jääkin Leppäsen mahdollisen seuraavan teoksen päätteemäksi? Toivon näin, sillä ekoteologiaa vankemmin kirkon merkitystä nykyajassa on hankala perustella.

Leppäsen teos on kaiken kaikkiaan hieno avaus, ja antaa toivoa muutoksen mahdollisuudesta niin kirkon taholla kuin yksittäisen ihmisen kohdalla. Jäin kirjan luettuani pohtimaan, mahtaisiko kirkon ja maallisten asioiden tiukan erottamisen ajan jälkeen olla taas niin, että piispoilla ja hengellisyydellä yleensäkin voisi olla tärkeä sanoma välitettävänä, kriittistä kommentoitavaa ja yhteiskunnan muutoksen henkeen sopivaa asiaa? Emme toki elä keskiajalla, jolloin piispa oli yksi tärkeimpiä ja merkittävimpiä yhteiskunnallisia toimijoita; silti Leppäsen puheenvuoro on mielestäni rohkea askel tähän suuntaan. Piispa saa näkyä ja kuulua myös oman aikamme sekularisoituneessa maailmassa. Piispa saa ottaa oman tilansa niin hengellisyyden, henkisyyden kuin yhteiskunnallisten epäkohtienkin äärellä. Juuri näin Leppänen omalla tyynellä tavallaan esikoiskirjassaan tekee.